

Ewolucja kategorii strony w języku średnionorweskim. Studium przypadku kontaktu językowego

Języki nieustannie ulegają zmianom, tak długo jak tylko mają aktywnych użytkowników. Jednym z zewnętrznych czynników zmiany językowej jest kontakt językowy. W późnym średniowieczu użytkownicy języka norweskiego mieli intensywny kontakt ze Szwedami, Duńczykami, jak i kupcami posługującymi się językiem średnio-dolno-niemieckim. Kontakt ten nie był jednak identyczny w całej Norwegii, szczególnie z Niemcami. Ze względu na to materiał tekstowy użyty w badaniu zostanie wybrany z dokumentów napisanych w trzech największych norweskich miejscowościach: Oslo, Bergen i Trondheim. Bez cienia wątpliwości kontakt językowy z średnio-dolno-niemieckim był najintensywniejszy w Bergen, ponieważ kupcy hanzeatyccy założyli tam kantor, nie wiązali się jednak z ludnością lokalną. Z drugiej strony w Oslo małżeństwa między ludnością lokalną a Niemcami były możliwe, dzięki czemu część dzieci mogła zostać wychowana dwujęzycznie. Natomiast w Trondheim kontakt językowy z Niemcami był znacząco ograniczony, bądź żaden. Jak już zostało wspomniane, inni Skandynawowie również mieli znaczący wpływ na Norweski poprzez kontakt językowy, a wiele dolnoniemieckich innowacji językowych mogło pojawić się w Norweskim przez inne języki skandynawskie.

W średnionorweskim można było rozróżnić trzy produktywne strony: czynną, medialną i bierną, podczas gdy we współczesnym norweskim jedynie czynna i bierna są produktywne. W norweskim stronę bierną można wyrazić na dwa sposoby: używając czasownika posiłkowego i imiesłowu przeszłego, albo dodając afiks –s do czasownika. Współcześnie stronę bierną tworzy się najczęściej używając czasownika posiłkowego *bli* ‘pozostać’, który został zapożyczony w średniowieczu z średnio-dolno-niemieckiego – w którym to nigdy nie został czasownikiem posiłkowym. Śledząc ewolucję czasownika *bli*, jak i użycie dwóch pozostałych czasowników posiłkowych *vara* ‘być’ i *verða* ‘stać się’ w norweskim, możliwe jest wyciągnięcie wniosków na temat ewolucji strony biernej. Afiks –s sam w sobie jest bardzo interesujący, ponieważ mógł być używany do tworzenia zarówno czynnych, medialnych, jak i biernych konstrukcji, jednak współcześnie jest produktywny tylko dla strony biernej.

Kontakt językowy w Norwegii był już szeroko badany, jednak w znakomitej większości były to badania synchroniczne a nie diachroniczne i skupiały się głównie na zapożyczeniach. Proponowane badanie będzie miało charakter diachroniczny i skupione będzie na zmianach w konstrukcjach. Gramatyka konstrukcji, która będzie stanowić tło metodologiczne tego projektu, była już z powodzeniem używana do badań diachronicznych, jednak dotychczas była rzadko wykorzystywana do badań nad kontaktem językowym.

Głównym celem projektu jest prześledzenie rozwoju kategorii strony w okresie średnionorweskim (1250-1550) w świetle kontaktu językowego. Zbiór *Diplomatarium Norvegicum* będzie stanowił materiał źródłowy do badań, który to zawiera dyplomy – teksty o charakterze administracyjnym, których miejsce pochodzenia i data powstania z reguły są znane. Spodziewam się pokazać różnice w wyrażaniu kategorii strony w średnionorweskim między trzema wcześniej wspomnianymi miejscowościami z podkreśleniem jaką rolę mógł odgrywać kontakt językowy, jak również przetestować założenia gramatyki konstrukcji w badaniu diachronicznym nad kontaktem językowym.